

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת מירב כהן

4082/25/פ

הצעת חוק איסור כספים קואליציוניים, התשפ"ד–2023

1. מטרה
- מטרת חוק זה היא למנוע הסכמים פוליטיים תקציביים הכרוכים בקידום אינטרסים אישיים או פוליטיים למתקשר, למפלגה או לגוף שהוא מייצג.
2. הגדרות
- בחוק זה –
- "הסכם בין משרדים לאישור חוק התקציב" – הסכם בין המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה או המנהל הכללי של משרד האוצר, ובין המנהל הכללי של משרד ממשלתי, או מי מטעם, ובו מפורט תקציב המשרד הממשלתי לשנת הכספים, סדרי העדיפויות של המשרד בחלוקת הכספים, שינויי חקיקה מתוכננים ותכניות העבודה של המשרד ;
- "הסכם בין סיעות הקואליציה" – הסכם בעל משמעות תקציבית שעורכות הסיעות לקראת הקמת הממשלה או בעקבות שינוי במבנה הממשלה ;
- "הסכם פוליטי תקציבי" – הסכם בעל משמעות תקציבית שנערך בין שר האוצר או ראש הממשלה, או מי מטעם, עם סיעה מסיעות הכנסת או שר, בנוגע לתחום אחריות שאינו נוגע לתחום שהוא מופקד עליו כשר.
3. הסכם פוליטי תקציבי
- (א) לא ייערך, בעת הקמת הממשלה או לצורך אישור תקציב המדינה, הסכם בעל משמעות תקציבית בין ראש הממשלה או שר האוצר, או מי מטעם, ובין חבר הכנסת שאינו חבר בממשלה.
- (ב) תקציבים שהובטחו במסגרת הסכמים פוליטיים תקציביים או במסגרת הסכמים בין סיעות הקואליציה, ישולבו בתקציב המשרד הרלוונטי לפעילות בה יועדו, תחת הפעילות הרלוונטית לאותו משרד.
- (ג) הקצאת כספים שהובטחו במסגרת הסכמים פוליטיים תקציביים או במסגרת הסכמים בין סיעות הקואליציה תיעשה על פי הכללים המחייבים במשרד, בכפוף להוראות כל דין.

(ד) הסכמים פוליטיים תקציביים לא ייעדו תקציב לגוף ציבורי מסוים, אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה אם השתכנע כי לאותו גוף יש מאפיינים ייחודיים כך שרק הוא יכול לספק את הייעוד העומד בבסיס ההקצאה.

4. הסכמים בין משרדים לאישור חוק התקציב בין משרדים לאישור חוק התקציב (א) הסכמים בין משרדים לאישור חוק התקציב יכללו אך ורק נושאים הקשורים לתקציבי המשרדים המעורבים בהסכם עצמו; אין לכלול בהסכמים כאמור הסכמים פוליטיים תקציביים, ובכלל זה התחייבות של השר הנוגע לעניין או חברי סיעתו לתמיכה בחוק התקציב בהליכי אישורו בכנסת.

(ב) ההסכמים המפורטים בסעיף קטן (א) ייכללו כנספח להחלטת הממשלה לאישור חוק התקציב.

5. מעורבות פקידי ציבור (א) עובדי המדינה שאינם נבחרים הציבור לא ישתתפו במשא ומתן לשם עריכת הסכמים פוליטיים תקציביים, אך הם יהיו רשאים ליעץ לשר הממונה עליהם בכל הנוגע להיבטים המקצועיים הכרוכים בהסכם כאמור.

(ב) עובד המדינה שאינו נבחר הציבור יקבל הוראות להקצאת כספים שהם תוצאה של הסכמים פוליטיים תקציביים אך ורק מגורם מוסמך על פי דין.

ד ב ר י ה ס ב ר

במערכת הפוליטית הנוהגת על פי שיטה פרלמנטרית קואליציונית, נערכים הסכמים פוליטיים המבטאים את סדר העדיפויות של הממשלה הנבחרת. הסכמים אלו נערכים סביב הקמת ממשלה חדשה או סביב אישור חוק תקציב ולכן מבטאים את המדיניות הכלכלית של אותה ממשלה שנבחרה על ידי הציבור.

ואולם, יש חברי כנסת שמשתמשים בהסכמים הפוליטיים על מנת להקצות כספים מהקופה הציבורית לטובתם האישית. שיטה זו גורמת להעברת מיליוני שקלים מהקופה הציבורית, ללא דיון במדיניות כלכלית או סדרי עדיפויות, למטרות שמשרתות את חבר הכנסת לצורכי הפריימריז שלו, תמיכה במקורבים ועוד.

הצעת חוק זו נועדה לבטל את התופעה שלפיה חברי הכנסת מתנים את הצבעתם בקבלת כספים פוליטיים, ומסדירה את הדרכים שבהן נקבעים הסכמים בין סיעות החברות בקואליציה. ההצעה נועדה לייצר שקיפות ומינהל תקין בכל הנוגע לשימוש בכספי הציבור על מנת למנוע שחיתות במערכת הפוליטית. הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יאיר לפיד וקבוצת חברי הכנסת (פ/4321/20); (פ/5666/20), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת יאיר לפיד (פ/904/22), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת יאיר לפיד וקבוצת חברי הכנסת (פ/1051/23); (פ/2290/23) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת אלי כהן (פ/2690/24). הצעת החוק זהה לפ/2690/24 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ז' בכסלו התשפ"ד (20.11.2023)